

Kisa ki lakòz kansè? Konprann faktè risk yo

Souvan pa gen fason pou konnen egzakteman poukisa yon moun devlope kansè epi yon lòt pa devlope l. Men rechèch montre gen faktè risk (risk factor) ki ka ogmante chans yon moun genyen pou devlope kansè. Gen kèk, tankou tabak oswa solèy, ou ka evite; gen lòt, tankou laj ak istwa fanmi, ou pa ka chanje.

Vèsyon senp lan

Souvan pa gen fason pou konnen egzakteman poukisa yon moun devlope kansè epi yon lòt pa devlope l. Men rechèch montre kèk faktè risk (risk factor) ka ogmante chans yon moun genyen pou devlope kansè.

Gen tou faktè ki lye ak yon risk kansè ki pi ba. Pafwa yo rele yo faktè risk pwoteksyon, oswa senpleman faktè pwoteksyon.

Yon faktè risk ogmante chans yon moun genyen pou fè kansè — sa pa menm bagay ak yon kòz, epi li pa vle di kansè a ap rive vre.

Sa ki konte kòm yon faktè risk

Faktè risk kansè yo enkli kontak ak pwodui chimik oswa lòt sibstans, ansanm ak sèten konpòtman. Yo enkli tou bagay moun pa ka kontwòle, tankou laj ak istwa fanmi.

Istwa fanmi pou sèten kansè ka yon siy pou yon posib sendwòm kansè eritye (inherited cancer syndrome). Enfòmasyon Enstiti Nasyonal Kansè sou sendwòm kansè eritye yo pale sou chanjman jenetik ki ka lakòz kansè.

Kijan syantis yo dekouvri faktè risk yo

Pifò faktè risk (ak faktè pwoteksyon) pou kansè yo dekouvri pou premye fwa nan etid epidemyolojik (epidemiologic study). Nan etid sa yo, syantis yo gade gwo gwoup moun epi konpare moun ki devlope kansè ak moun ki pa devlope l. Etid sa yo ka montre moun ki devlope kansè te gen plis oswa mwens tandans gen sèten konpòtman, oswa te ekspozé plis oswa mwens ak sèten sibstans, pase moun ki pa devlope kansè.

Etid konsa, poukont yo, pa ka pwouve yon konpòtman oswa yon sibstans lakòz kansè. Pa egzanp, yon rezilta ka senpleman fwi azaddan, oswa vre faktè risk la ka yon lòt bagay pase sa yo t ap etidye a. Rezilta konsa pafwa jwenn atansyon nan medya, epi sa ka mennen nan move kwayans sou kijan kansè kòmanse ak gaye.

Syantist yo vin gen plis konfyans nan yon relasyon lè:

- plizyè etid montre menm kalite lyen ant yon posib faktè risk ak yon risk kansè ki ogmante, epi
- gen yon mekanis ki eksplike kijan faktè risk sa a ka lakòz kansè vre.

Yon sèl etid pa ka pwouve yon kòz. Konfyans ogmante lè plizyè etid dakò epi gen yon fason rezonab pou faktè a lakòz kansè.

Faktè risk yo etidye plis

Lis anba a genyen faktè risk yo konnen oswa yo sispèk ki etidye plis pou kansè. Genyen w ka evite, tandiske lòt — tankou vin gen laj — ou pa ka evite. Redui kontak ou ak faktè risk yo ka evite yo ka bese risk ou genyen pou devlope sèten kansè.

- **Laj**
- **Alkòl**
- **Kansèrojèn (carcinogen)**
- **Enflamasyon kwonik**
- **Rejim alimantè**
- **Òmòn**
- **Sistèm iminitè febli** (imunosipresyon)
- **Ajan enfeksyon**
- **Obezite**
- **Radyasyon**
- **Solèy**
- **Tabak**

Enstiti Nasyonal Kansè Ozetazini gen yon paj detaye pou chak nan faktè sa yo.

Faktè risk ou ka chanje ak faktè ou pa ka chanje

Gen faktè risk ou ka evite oswa redui. Gen lòt ou pa ka. Pa egzanp, vin gen laj se yon faktè risk pèsonn pa ka chanje.

Enpòtan an se balans ak konpreyansyon. Genyen yon faktè risk pa vle di yon moun ap fè kansè, epi pa gen okenn faktè risk ou konnen pa garanti yon moun p ap fè l. Redui kontak ou ak faktè risk ou ka evite yo se yon fason pou bese risk pou sèten kansè.

Konsantre sou faktè risk ou ka aji sou yo, pandan w konprann faktè ou pa ka chanje, se yon fason pratik pou reflechi sou risk kansè.

Sa a se enfòmasyon edikatif sèlman, li pa ka ranplase yon konsèy medikal. Toujou pale ak ekip medikal ou sou sitiyasyon spesifik ou.

Baze sou yon sous ki serye

Sa a se yon tradiksyon an lang senp pou yon kontni edikatif ki baze sou Enstiti Nasyonal Kansè Ozetazini. Tanpri li sous orijinal la pou enfòmasyon konplè epi ajou. Se sèlman pou edikasyon — se pa konsèy medikal. Toujou pale ak pwòp ekip swen sante ou.

Enstiti Nasyonal Kansè Ozetazini: cancer.gov/about-cancer/causes-prevention/risk

Mizajou: 2026-08-04

Ou gen dwa jwenn yon entèprèt gratis. Nan Etazini, lopital ak klinik ki resevwa lajan federal dwe ba ou yon entèprèt kalifye san ou pa peye anyen. Ou ka mande youn nan resepsyon an, oswa anvan randevou ou. Ou pa oblije mennen yon manm fanmi oswa yon timoun pou tradui pou ou.

Sou entènèt: cancerexplained.org/languages/ht/cancer-causes

Tradui soti nan atik an anglè ki sou cancerexplained.org. Se vèsyon anglè a ki verifye ak sous la.

Educational information only, not medical advice. An AI-assisted editorial system helped prepare this page. No named medical reviewer has reviewed it unless one is listed.

Ou ka enprime, kopye epi pataje l gratis san chanje anyen. Ou pa bezwen pèmisyon. Tanpri pa chanje kontni medikal la.
Sous: cancerexplained.org. Enfòmasyon edikatif, se pa konsèy medikal.